

CUMHURİYET SENATOSU

TUTANAK DERGİSİ

8 nci Birleşim

15 . 12 . 1977 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	Sayfa		Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	346:347	kadrolu olarak çalıştırılanlara dair soru önergesi ve Devlet Bakanı Ekrem Ceyhun'un yazılı cevabı (7/757)	352:353
II. — GELEN KÂĞITLAR	347	2. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Kemâl Sarıbrahimoğlu'nun, Adana ili Bahçe ilçesinin Karacalı köyü içme su ihtiyacına dair soru önergesi ve Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı Turgut Yücel'in yazılı cevabı. (7/801)	353
III. — YOKLAMALAR	347,351	3. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Kemâl Sarıbrahimoğlu'nun, Adana ili Bahçe ilçesinin Karacalı köyü ilkokul binasına dair soru önergesi ve Milli Eğitim Bakanı Nahit Mentеше'nin yazılı cevabı. (7/803)	353:354
IV. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	347	4. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Fethi Çelikbaş'ın, Türkiye ile AET arasında 12 Eylül 1963 tarihinde Ankara'da imzalanan ek protokola dair soru önergesi ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Oğuzhan Asiltürk'ün yazılı cevabı. (7/826)	354:356
1. — Cumhurbaşkanı S. Ü. Metin Toker'in, yurt dışındaki temas ve görüşmeleri, Türkiye'nin dış politikasıyla ilgili izlenimleri hakkında gündem dışı demeci.	347:350		
2. — Komisyonlarda açık bulunan üyeliklere seçim.	350		
3. — Başkanlık Divanında açık bulunan bir İdare Amirliğine seçim.	350:351		
V — SORULAR VE CEVAPLAR	352		
A) Yazılı Sorular ve Cevapları	352		
1. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, belediyelere yapılan yardımlar ile sözleşmeli veya			

I — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Görev ile yurt dışına gidecek olan;
Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'e, Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün (3/1176, 3/1184, 3/1190);

Devlet Bakanı Sadi Somuncuoğlu'na, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Cengiz Gökçek'in;

Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş'e, Gümrük ve Tekel Bakanı Gün Sazak'ın;
Milli Savunma Bakanı Turhan Kapanlı'ya, Maliye Bakanı Cihat Bilgehan'ın;

Bayındırlık Bakanı Selâhattin Kılıç'a, Devlet Bakanı Ekrem Ceyhun'un;

Görevli olarak yurt dışına giden:

Ticaret Bakanı Ağâh Oktay Güner'e, Devlet Bakanı Ekrem Ceyhun'un;

İzinli olarak yurt dışına giden:

Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan'a, Devlet Bakanı Süleyman Arif Emre'nin;

İmar ve İskân Bakanı Mehmet Recai Kutan'a Sanayi ve Teknoloji Bakanı Oğuzhan Asiltürk'ün;

Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanı Fehmi Adak'a, Orman Bakanı Sabahattin Savcı'nın;

İçişleri Bakanı Korkut Özal'a, Çalışma Bakanı Fehmi Cumahıoğlu'nun;

Rahatsızlığı sebebiyle İstanbul'da tedavi görmekte olan Turizm ve Tanıtma Bakanı İskender Cenap Ege'ye, Kültür Bakanı Avni Akyol'un;

Vekillik etmelerinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkereleri Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

Tabii Üye Suphi Karaman'ın, İdare Amirliği görevinden çekildiğine dair önergesi okundu ve gerekli işlemin yapılacağı bildirildi.

Deprem ve depremle ilgili yerleşim, mesken, ulaşım, dağıtım ve depolama konusunda (10/59);

Belediyelere yapılan Devlet yardımı hakkında (10/26);

Kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlarının, Komisyonlarının görev bölümüne dair tezkereleri Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

Milli Eğitim Bakanı tarafından yapılmış olan tayin ve nakil tasarrufları hakkında (10/13) kurulan

Araştırma Komisyonu Başkanlığının 19.11.1977; Lice'de depremden sonra yapılan konutlar hakkında (10/25, 10/42) kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının 12.11.1977;

1975 - 1976 öğretim yılında devamsızlık yapan ve yapmak zorunda kalan öğrencilerin uğradıkları çeşitli mağduriyetlerin saptanması ve bir çözüm yolu bulunması hakkında (10/44) kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının 19.11.1977;

Karayolları 12 nci Bölgesindeki yol yapımı hakkında (10/51) kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının 19.11.1977;

Öğretmenler arasında yapılan nakil ve tayinlerle açığa alınanlar hakkında (10/22) kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının 12.11.1977;

Ankara İmar Limited Şirketinin Arısoy Kollektif Şirketi lehine sağlamış olduğu menfaatler ve keyfi davranışlar hakkında (10/2) kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının 7.11.1977;

İskenderun Demir - Çelik Fabrikalarında cereyan eden olaylara dair (10/47) kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının 18.11.1977;

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca 1975 - 1976 yıllarında verilen teşvik ve uygulama belgeleri hakkında (10/45) kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının 19.11.1977;

Tarihinden itibaren görev sürelerinin ikişer ay uzatılmalarına dair tezkereleri kabul edildi.

Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Mehmet Özgüneş'in, Kamu İktisadi Teşebbüsleri üzerindeki denetimin etkinliği, mahiyet ve şümulü hakkında (10/77) Senato Araştırması isteyen önergesi Genel Kurulun bilgisine sunuldu, gerekli işlemin yapılacağı bildirildi.

Cumhuriyet Senatosu Nevşehir Üyesi Ragıp Üner'in mazeretine binaen 20.11.1977 tarihinden itibaren 30 gün müddetle izinli sayılmasına dair Başkanlık tezkeresi kabul edildi.

Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi İbrahim Öztürk ve arkadaşlarının, ekonomimizin bugünkü durumu hakkında bir genel görüşme açılmasına dair önergeleri (8/4) üzerindeki müzakereler tamamlandı.

Cumhuriyet Senatosu Antalya Üyesi Reşat Oğuz ve arkadaşlarının, can güvenliği ve öğrenim özgürlüğü konusunda bir Genel görüşme açılmasına dair önermeleri (8/5) üzerindeki müzakerelere başlanacağı sırada:

İstem üzerine yapılan yoklama sonucunda Genel Kurulda çoğunluğun bulunmadığı anlaşıldığından;

15.12.1977 Perşembe günü saat 15.00'te toplanılmak üzere Birleşime saat 17.35'te son verildi.

Başkan Divan Üyesi
Başkanvekili Bingöl
Osman Salihoğlu Mehmet Bilgin
Divan Üyesi
Sivas
Temel Kitapçı

II. — GELEN KÂĞITLAR

Tezkere

1. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Niyazi Ünsal'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi. (3/1194) (Anayasa ve Adalet Komisyonuna)

Önerge

2. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Mucip Ataklı ve arkadaşlarının, Dış politika konusunda bir Genel Görüşme açılmasına dair önermeleri. (8/6)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN : Başkanvekili Osman Salihoğlu

DİVAN ÜYELERİ : Mehmet Erdem (Bilecik), Mehmet Kılıç (Gaziantep)

BAŞKAN — Sayın Senatörler; 8 nci Birleşimi açıyorum.

III. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Efendim, salonumuzda yeterli çoğunluk vardır.

IV. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

BAŞKAN — Sayın senatörler;

Uzun zamandan beri gündem dışı talepler birikmiş bulunmaktadır. Araya tatilin girmesi ve genel görüşmelerin yapılması münasebetiyle bu böyle oluyor. Üye arkadaşlarım beni mazur görsünler, ben bugün iki arkadaşına gündem dışı söz vererek esas mevzuumuza girmek istiyorum. Bunların tabii birini diğerinden daha az önemseme durumu mevzubahis değildir; aktüel bir konu olması nedeniyle takdir hakkımı kullandım.

1. — Cumhurbaşkanınca S. Ü. Metin Toker'in, yurt dışındaki temas ve görüşmeleri, Türkiye'nin dış

politikasıyla ilgili izlenimleri hakkında gündem dışı demeci.

BAŞKAN — Birinci öneriyi okutuyorum efendim.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Yurt dışında bir geziden yararlanarak yaptığım temas ve görüşmelerin izlenimleri ile Türkiye'nin dışarıdan nasıl görüldüğü, sorunlarımızın nasıl karşılandığı konusunda Senatoya bilgi sunabilmek için 15 Aralık 1977 Perşembe günü oturumda gündem dışı konuşmama müsadelerinizi saygılarımla rica ederim.

Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Metin Toker

BAŞKAN — Sayın Toker, buyurunuz efendim.

Rica ediyorum efendim, konuşmanızı lütfen 10 dakikaya sığdırırsanız memnun oluruz.

METİN TOKER (Cumhurbaşkanıca S. Ü.) — Sayın Başkan, senatör arkadaşlarım;

Belki bugün bu kürsüde olması ve Yüksek Senatoya bilgi sunması gereken kimse, geçen hafta benimle birlikte Brüksel'de bulunan Milli Savunma Bakanı veya Dışişleri Bakanı idi. Çünkü Kıbrıs işinde, dolayısıyla ambargo konusunda, demek ki ekonomik ve askeri sorunlarımızda yeni bir hareket başlatılmıştır. Bunu Yüksek Senatonun, dolayısıyla ülkenin bilmesinde, hareketin manasını ve yönünü bilmesinde yarar, hatta zaruret vardır. Çünkü tutulan yeni yol (ki, buna Amerika, «Türkiye'nin yeni esnekliği» diyor.) Türkiye'ye de bazı görevler yüklemektedir. Hareket bilinmeden görev nasıl yerine getirilir?.. Ancak, aramızda bulunduğum şu kısa süre içinde sayın bakanlardan o kadar azını bu çatı altında, hele bu kürsüde görmek zevkine varabildim ki, kendi başımızın çaresine kendimizin de pekala bakabileceğimiz düşüncesi ile gündem dışı söz rica ettim. Zira konu sadece aktüel değil, acildir de.

Sayın Başkan, sayın senatör arkadaşlarım;

Yurt dışında, aranızda katılmak şerefine nasıl olmamdan önce programlanmış bir geziden yararlanarak bazı temaslarım, bazı görüşmelerim oldu. Bu sırada senatör hüviyetim de eski hüviyetime eklenmişti. Temaslarım, görüşmelerimde Türkiye adına bir şey söylemeye, bir şeyler anlatmaya değil de, dışarıdan Türkiye'nin nasıl görüldüğüne bir teşhis koymaya çalıştım. Baktım dinledim; bizi nasıl alıyorlar, bize karşı hisleri ne, sorunlarımıza yaklaşımları nedir? Yaşadığımız dünyada insanların kendi haklarında bile sadece aynaya bakarak bir fikre sahip olmalarına artık imkân kalmamıştır; nerede milletlerin.

Arkadaşlarım;

Evvvela üç gerçeği söylemekte yarar görüyorum. Biz, en kötü durumda olan ülke değiliz.

İkincisi, hep düşmanlarla sarılı bir durumumuz yok.

Ama üçüncüsü, Türkiye ile ilgili her şey dönüyor, dolaşıyor ve Kıbrıs işine gelip düğümleniyor. Biz burada, Kıbrıs yerinde duruyor samıyoruz ve iç çekişmeler arasında ona beşinci planda, onuncu planda yer veriyoruz. Hayır, Kıbrıs yerinde durmuyor. Kıbrıs, bir habis kanser gibi her gün Türkiye'nin çıkarlarından bir şeyler yiyerek işliyor ve bunu bizim aksimize en iyi Yunanistan biliyor, o istismar ediyor. Eğer bu

noktalarda yanlırsak tutacağımız yol, bizi hiç bir yere çıkarma.

Bugün Amerika dahil; Almanya ve Japonya belki biraz hariç, onların da kendilerine göre derterleri var, herkes bir ekonomik sıkıntının, güçlüklerin içinde bulunuyor. Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütünün üyesi olan 24 ülkede (Ki, Türkiye de bunlar arasındadır) genç işsizlerin sayısı rekor düzeye ulaşmıştır ve 7 milyonu bulmuştur. Bunlar, 25 yaşın altındadırlar, 25 yaşın altında olmak ve işsiz bulunmak... Bunun ne demek olduğunu gözlerinizin önüne getirebiliyor musunuz? Herkes kendi sorunlarının üzerine eğildiği için, başkalarının sorunlarını kendi sorunları bilmiyorsa; bu, o başkalarına düşman olmalarının sonucu değildir, her koyunun kendi bacağından asıldığı felsefesinin sonucudur; ama bugünkü dünya bir karşılıklı ilişkiler dünyası da olduğu, herkes başkaları ile ilişkili şekilde yaşadığı için; mesela Türkiye bunları hiç ilgilendirmiyor değildir. Aksine, besledikleri dostluğun gereğini yapmaya çalışanları aralarında çoktur. Fakat biz, bizim kendimizin tenkit ettiğimiz konularda aynı tenkit yapıldığında, zaman zaman «Vay, bize düşmanlar da ondan» diye kızmaktan kendimizi alamıyoruz. Yani, biz hayali fabrika temeli atılmasını burada gülmeye bulacağız, Dünya Bankası bu hayali fabrikaların projeleri için para vermeyi reddedince, işte bunu düşmanlık sayacağız... Bu, içinde bulunduğumuz çağın yaklaşımı değildir.

Türkiye, düşmanlarla sarılı değildir. Hatta inanılmaz; bu sefer bir defa daha tespit ettim, Türkiye'nin düşmanından çok fazla dostu vardır. NATO'nun Brüksel'deki son toplantısında Alman Savunma Bakanı bir konuşma yaptı, «Konuşan Alman mıydı, Türk müydü?» diye sorulsa yeri idi. Kongrede ambargo konusunda bizim en etkili iki avukatımız NATO Genel Sekreteri Luns ve NATO Başkomutanı Heig'dir; ama onların da kudretleri bu ambargonun kaldırılmasına yetmiyorsa, onun sebebi de başkadır ve ona da geleceğim. Orada da bir görüntü değişikliğine ihtiyacımız var.

Evet, Türkiye düşmanlarla sarılı değildir; ama bir düşmanımız vardır ki, bu, Yunanistan'dır ve düşmanlığının derecesine şu anda sınır yoktur. Bugün kesinlikle söylerim ki, Yunanlı küçük parmağını kaldırdığı zaman, bunun, Türk'ün gözüne batması art niyetini taşımaktadır. Bugün kesinlikle söylerim ki, Yunanlı Allah'ına dua etse, sonunu, «Şu Türkleri kahret» diye bitirmektedir. Bunu söylediğimden dolayı üzülüyorum. Çünkü, ben bütün hayatımca bir Türk - Yunan

dostluğunun, bir Türk - Yunan işbirliğinin lüzumuna, hatta olmazsa olmazlığına inanmışımıdır. Bunun gerçekleştiği zamanlar da bulunduğu göre, demek pekâlâ olabiliyor. Yunanlılar ve Türkler beraber olmaya mahkûm yaratılmışlardır. Belki Karamanlis de böyle düşünenler arasındadır, hatta eminim; ama bugün Türkiye karşısında bütün Yunan çabası, bizim Kıbrıs konusunda yanlış bir tutum, daha fenası haksız görüntü içinde bulunduğumuzun istismarına dayanmaktadır. Kongredeki Yunan lobisi de Karamanlis dostu bir lobi değildir.

Eğer biz Türkiye'de elbirliği ile ve ciddiyetle bu tutumu, bu görüntüyü değiştirmeye süratle yönelmezsek, o lobi prim yapacaktır. Çünkü, Türkiye'nin ekonomik dış politika ve savunma sorunlarının temelinde, dolayısıyla Türkiye'nin tüm sorunlarının temelinde Kıbrıs yatmaktadır ve bu soruna bizim yaklaşımımızı dostlarımız, müttefiklerimiz kendi içlerine bir noktada sindirememektedirler. Onların bunu sindiremediklerinden ise, düşman yararlanıyor. Bizim için akıllı yol onların sindiremediklerini zorla sindirtmeye çalışmak değil, sindirebileceklerini iyi teşhis edip onu vermektir. Sindiremedikleri, bizim bire beş nüfus oranıyla Adanın % 40'a yakınını elimizde tutmamızdır; ama bakınız bir sınırların görüşülmesine hazır olduğumuzu zaten söylemişiz Ecevit zamanından beri ve hâlâ söylüyoruz. Bu sınırların genişletilmesi bahis konusu bulunmadığına göre, sınırlarımızda daraltmayı kabul ettiğimizi böylece ifade etmiş oluyoruz; Yunanlıların da Ada Anayasasını değiştirmesini kabul etmesi şartıyla. Açık göz Yunanlı hemen kolumu tutuyor; «Ne kadar verirsin, peşin söyle.» Ben söyleyeceğim ve Yunanlı görüşme masasına, cebine bunu peşinen koymuş olarak oturacak.. Açık gözlüğü bu kadarını kimsenin isteyemeyeceğinden herkes müttefik. Nitekim, biz Yunanlılardan, Anayasada hangi değişiklikleri yapmaya hazır olduğunı sormuyoruz Buna rağmen katı durumda, katı tutumda görünen, gösterilen biziz.

Söyleyeceğimizi nasıl söylememiz gerektiğini bilmiyoruz. Söylememiz gerekeni Hükümet içi sorunlar yüzünden Dışişleri Bakanı ancak örtü altından söylüyor, Yunanlılar ise şirretliğin doruğuna çıkıyorlar.

Kıbrıs konusunda, «Yunan gâvuruna Ada'nın zaten % 60'ını verdik, daha ne istiyor? demek, elbette ki geçerli bir vaziyet alma değildir. Pazarlık böyle olmaz, hele pazarlık hiç böyle başlatılmaz; ama bazıların zannettiği gibi bunun alternatifi de, «Yani ne yapalım, Ada'yı bırakıp gidelim mi, dönelim mi?»

de değildir. Gayet basit bir şey; bunu bizden isteyen yok. Yunanlı bile bizi Avrupadan atılabileceği kadar budalaca hayale kapılıyor da, Kıbrıs'da eski statüye dönülemeyeceğini idrak etmemezlik edemiyor.

Bir durum devamlı gözden kaçırılıyor; halbuki Türkiye bunun üzerine daha fazla abanarak, dünya kamuoyunun karşısına çıkmak zorundadır. Kıbrıs'ın ne olacağına herkes müttefik. Toprak bütünlüğüne sahip, bağımsız, bağlantısız iki bölgeyi federatif bir devlet. Bunda Türkler ve Yunanlılar da mutabık. Nerede anlaşmazlık çıkıyor?..

İki bölgenin genişliğinde ve federal hükümetin yetkilerinin dar mı, bol mu olması gerektiğinde.

Biz, Türk bölgesinin bütün Türkleri içine alabilecek kadar geniş, iktisaden yaşanabilir, askeri bakımdan savunulabilir olmasından başka bir şey istemiyoruz. Bu kriterleri kâğıt üzerine dökmek, eğer karşı taraf iyiniyet sahibi ise, zor değildir. Bugünkü bölge fazla büyükse, gerekli ölçüye indirilir. Yüzde hesaplarıyla akılların şaşırılmaması lazımdır. Ölçü, naahiye boyutundadır. Bölge iktisaden yaşayabilir olacağına göre, Kıbrıs'lı Yunanlılarla ilişkiler bulunacak demektir. Bizzat Denktaş, geçenlerde Maraş bölgesindeki otellerin sahiplerine gelip, bunları çalıştırmaları için çağrıda bulunmadı mı?..

Federal hükümetin yetkileri... Bunlar elbette dar olacaktır. Zira, konfederasyon fikrinden uzaklaşmışımız kadar, Yunanlılar da üniter devleti öngörmez olmuşlardır. Demek ki, ortalarda bir yerde buluşulabilir. Avrupalı, «Her şey hazır, niçin anlaşmıyorsunuz?» diyor. Yunanlıların yanaşmadığını söylediğinde, size inanmayarak bakıyor. Niçin?.. Çünkü beyni yıkanmıştır, bir. Çünkü, biz fiili durum yaratmış tarafız, iki. Çünkü biz, bir haksız görüntümüzü cesaretle ve spektaküler bir vaziyetle aklıyla değiştiremiyoruz.

Kıbrıs, bizim sorunlarımızın temel taşıdır. Sebebi, bu ambargo ipoteğinin kalkması lazımdır. Nasıl kalkacaktır?.. «Ambargo yanlıştır, ambarga deliliktir, ambargo budalalıktır, Kıbrıs'ın Türkiye ve NATO savunmasıyla ilgisi yoktur, Savunma İşbirliği Anlaşmasının bir an önce tasdiki lazımdır, Kongre yola getirilmelidir, Kongreye ne oluyor?..» Bunların hepsi doğru; ama işte iki yıl. Yanımızda Ford var, Kissinger var, Luns var, Helg var, Cyrus Vance var, şimdi yardımcısı Nimist'te var, Türkiye'nin ağırlığı var, Amerika'nın Avrupalı müttefiklerinin, koca Almanya'nın ağırlığı var; ambargo yerli yerinde duruyor, kıpırdatamıyoruz... Demek ki, usulü değiştirmemiz lazım. Hep Yunanlı esnek, biz mi katı olacağız?.. Yu-

nanlı mı bizi hep duvar dibine sıkıştıracak?.. Bizi bağcı ile çatıştıracak, üzümü hep o mu yiyecek?..

Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım;

Sorurum size; Enver Sedat, Arap haklarından hangisinden vazgeçerek Kudüs'e gitti?.. Hiçbirinden. Ama barışı olanın kendisi olduğunu dünyanın gözleri önüne öyle maharetle serdi ki; Yunan lobisinden aslında çok daha kuvvetli olan İsrail lobisi darmadağın oldu. Üstelik, Kıbrıs işinde gerçekte çözüm isteyen Türkiye'dir, Türkleriz. Zira biz, işin sonunda az alacağız; veya çok alacağız ama alacağız. Yunanistan ise mutlaka verecek ve sıkıntısı bu. Bundan dolayı anlaşmak istemiyor; ama bundan dolayı bizim hatalarımızı istismar edip, havayı bizim aleyhimize çeviriyor.

Bir hükümet değişikliği sözlerinin dolaştığı şu sırada kesinlikle bilinmelidir ki, Türkiye'nin Kıbrıs görüntüsü ciddi ve makul, cesaretli bir barış taarruzunda, arkası; yani milli temeli kuvvetli, kamuoyunun % 80 - 90'ının desteğine sahip bir hükümetin azimli görüntüsü olmalıdır. Bu, ambargo sorununu Kongrede bir hafta içinde çözer, başkası da çözmez. Çünkü; bir hususu daha söyleyeyim, benim izlenimim odur ki, Washington'da doğru yöne yelken açılmıştır. Bizim dalga yaratmamamız yetecektir. Fazla askerimizi niçin çekiyoruz?..

NIYAZI ÜNSAL (Erzincan) — Daha açık konuş, anlamıyoruz.

METİN TOKER (Devamlı) — Brüksel'de çok yüksek bir Amerikalı askeri şahsiyet dedi ki : «Sizden, zaten vermeye hazır olduğunuzdan başka birsey vermenizi istemiyoruz; samimi çözüm için elinizden geleni Türk tarafı olarak yapmaya hazır bulunduğunuz açık niyet izharı barış davetinden başka. Ama ne olur, şu sırada bu Brademas'ların, Rozental'lerin eline silah vermeyin. Bunlar, Kongrede Yunan lobisinin şampiyonlarıdır. Bunları makulle ikna etmek imkânı yoktur. Yunanlıların ikna yolları başkadır.»

O halde, biz başka noktalardan ilerlemeye ve sorunlarımızın temelindeki Kıbrıs'ı çözmeye mecburuz. Bu, çözüm yolu bulmak demek değildir. Çünkü bunun için bir değil, iki el lazımdır. Topu, bizim artık lütfen Yunanistan'a atmak zamanımız gelmiştir. Kıbrıs'ta, yeni Kıbrıs işinde yeni bir Türkiye görüntüsü, Türkiye'yi bir anda ferahlatacaktır. Arkası, Yunanistan'ın sorumludur; bizi hiç ilgilendirmez.

Sayın Başkan, sevgili arkadaşlarım;

Geziden üzgün döndüm; çünkü, Türkiye'nin bu durumu bizim müstahakımız değildir. Biz, büyük potansiyelimizle, jeopolitik önemimizle, herkesin hay-

ranlığımı kazanmakta devam eden Silâh Kuvvetlerimizle böyle bir görüntüyü hak etmemekteyiz. Zaten bu görüntümüz de esasta olduğumuza uygun değildir. Her sorunun görüşme yoluyla çözülmesi bizim tezimizdir. Türkiye, hâlâ kalkınmakta olan ve yatırımcı ülkelerin ilgisini birinci derecede çeken, milletlerarası konularda kendisine danışılması gereken bir ülkedir. Bize yazık olmuyor mu?.. Ama üzüntümün yanında bir iyimserlik sebebini de söylemeliyim.

Arkadaşlar;

Bizim karşımızdaki güçlükler, şu anda, henüz yenilmeyecek boyutlara ulaşmış değildir. Biz, bunların hepsini, tekrar ediyorum, henüz çözebiliriz. Bir şartla : Onlardan, güçlüklerden önce biz, kendimizi yenibilirsek. Bizim üstümüzde, büyük partilerimiz kendilerini yenibilirlerse; nihayet, tepede sayın liderlerimiz kendilerini yenibilirlerse. Ne olur, bu zaferleri kazanmakta geç kalmayalım.

Sayın Başkan, arkadaşlar, saygılar sunarım, teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz, efendim.

Sayın senatörler;

Gündem dışı, iki kişiye söz vereceğimi söylemiştim. Söz vereceğim ikinci arkadaş, bugünkü celseden ertelenmesini talep ettiklerinden, kendilerine teşekkür ederim.

Gene başka bir arkadaş aynı şekilde aynı arzuyu izhar ettiler; kendilerine teşekkür ederim. (CHP sıralarından «Daha var» sesleri)

Diğerleri pek aktüel değildir efendim; onun için lütfen ısrar etmeyin.

2. — *Komisyonlarda açık bulunan üyeliklere seçim.*

3. — *Başkanlık Divanında açık bulunan bir İdare Amirliğine seçim.*

BAŞKAN — Şimdi gündeme geçiyorum. Sunuşlar kısmında, Başkanlık Divanımızda eksik bir üyelik var, onun ve Komisyonlardaki eksik üyeliklerin seçimlerini yapacağız.

Bir tezkere var, onu okutayım önce.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Başkanlık Divanındaki İdare Amirliği görevinden çekilen Suphi Karaman yerine, Grupumuz adına, Sayın Haydar Tunçkanat aday seçilmiştir.

Saygı ile bilgilerinize sunarım.

**Milli Birlik Grubu
Başkanı
Fahri Özdilek**

BAŞKAN — Efendim, lütfen, küreler kürsiye konsun, pusulalar dağıtılsın.

Komisyonlarda boş olan üyelükler seçimi var; onlar da basılmıştır. Yalnız, Milli Savunma Komisyonunda Sayın Cihat Alpan talip olmuştur; grup kuramayanlar arasından. Lütfen o boşlukta arkadaşlarım, Cihat Alpan'ı yazmanızı da rica ediyorum.

Üç kişilik tasnif heyeti seçiyoruz efendim.

Sayın Kemâl Sarıbrahimoğlu?.. Yok.

Sayın Halil Tunç?.. Yok.

Sayın Ragıp Üner?.. Yok.

Sayın İskender Cenap Ege?.. Yok.

Sayın Vefa Poyraz?.. Burada.

Sayın Veli Uyar?.. Yok.

Sayın İdris Gürsoy?.. Burada.

Sayın Tahsin Türkay?.. Yok.

Sayın Zihni Betil?.. Burada.

Her iki tasnifi de bu arkadaşlar lütfen yapınlar.

Kâğıtlar dağıtılsın efendim.

Sayın senatörler;

Şimdi, komisyonlarda açık bulunan üyeler listesi basılıdır. Burada grup kuramayanlardan Milli Savunma Komisyonu için Sayın Cihat Alpan'ı, Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu için de grup kuramayan üyelere birisini arkadaşlarımız yazacaklar. Grup kuramayan üyeler için bir isim lütfediniz...

SAMİ TURAN (Kayseri) — Fethi Çelikbaş.

BAŞKAN — Fethi Çelikbaş.

Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu için son sırada boş olan yere de Sayın Fethi Çelikbaş aday gösterilmiştir. Milli Savunma Komisyonu için de Sayın Cihat Alpan aday gösterilmiştir.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Başkanım, Milli Eğitim Komisyonuna seçildiğim takdirde ne olacak?

BAŞKAN — Sayın Fethi Çelikbaş, bir şey mi söylediniz efendim?

FETHİ ÇELİKBAŞ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Kâğıtta, yukarıda Milli Eğitim Komisyonu var.

BAŞKAN — Mahzurlu değil efendim, olabilir.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Esasen bir kişi seçilecek, üç talip olmasın.

BAŞKAN — Efendim, o üçten ikisi zaten silinecektir. Orada bir kişi kalacak. Siz orayı mı istiyoruz efendim?

FETHİ ÇELİKBAŞ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Hayır, ben sarfınazar ediyorum.

BAŞKAN — İşte oradan silinecek efendim. Sizi Kamu İktisadi Teşebbüsleri için aday gösterdiler.

Şimdi, seçime başlayacağımız yeri seçeceğiz... Konya Üyesi Erdoğan Bakkalbaş'ından oylamaya başlanacaktır efendim.

(Konya Üyesi Erdoğan Bakkalbaş'ından başlanarak oylar toplandı)

BAŞKAN — Oy kullanmayan sayın üye var mı efendim?..

Oy kullanmayan üye? Yok. Oylama işlemi bitmiştir, lütfen küreleri Tasnif Heyetine götürünüz.

(Oyların ayrımı yapıldı)

BAŞKAN — Tasnif Heyetinden aldığımız tutanağa göre salonumuzda oy kullanan arkadaşlarımız ekseriyeti tamamlayamamışlardır.

III. - YOKLAMA

BAŞKAN — Anayasa Mahkemesinin buna ait verdiği bir karara göre yoklama yaptırmak niyetindeyiz.

Yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Sayın senatörler, salonda şu anda 68 senatör arkadaşımız bulunduğunu anlaşılmıştır.

20 Aralık Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 15.45

V. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, belediyelere yapılan yardımlar ile sözleşmeli veya kadrolu olarak çalıştırılanlara dair soru önergesi ve Devlet Bakanı Ekrem Ceyhun'un yazılı cevabı. (7/757)

20 . 7 . 1977

Cumhuriyet Senatosu Sayın Başkanlığına

Eskiyen mevzuatın belediyeler ve il özel idarelerini hizmet göremez duruma getirdiği bilinmektedir. Söz konusu mevzuatı yenilemek, geniş kapsamlı ve ayrıntılı bir çalışma sonunda hazırlanacak tasarıların TBMM ne sevkiyle mümkün olabilecektir.

Hükümetler bunu yapmamakta, bazı belediyeleri kayırma anlamına gelebilecek Hazine yardımları ya da borç yüklenimleri yolunu tercih etmektedir.

Bu yolla yapılan yardımların şehircilik açısından yararlı projelerin gerçekleştirilmesine harcanmadığı, yeni personel istihdamında kullanıldığı iddiaları yaygındır.

Son defa 5 Haziran 1977 tarihindeki genel seçimden önce AP nin 448 milyon, aynı seçimden sonra CHP nin 783 milyon lira yardım yaptığı resmen açıklanmıştır.

Bunun partizanlık anlayışıyla girilmiş bir Hazine yağması olduğu iki partice de kabul edilmektedir.

Bu durumda, aşağıdaki sorularımın Sayın Başbakanca yazılı olarak cevaplandırılması için aracılığınızı dilerim.

Saygılarımla.

Cumhuriyet Senatosu Üyesi
Hüsamettin Çelebi

Sorular :

A) 1 Ocak 1977 tarihinden itibaren ve dörtlü koalisyon Hükümeti zamanında hangi belediyelere ne miktarda yardım yapılmıştır?

— Bu belediyelerin başkanları hangi partilerdendir?

— Yardımlar hangi projelerin başlatılması ya da bitirilmesi için yapılmıştır?

B) 5 Haziran seçim sonrasında Sayın Ecevit Hükümetince hangi belediyelere ne miktar yardım yapılmıştır?

— Bu belediyelerin her birinin başkanı hangi partidedir?

— Yardımlarla hangi projelerin başlatılması ya da bitirilmesi öngörülmüştür?

C) İl merkezi olan belediyelerin her birinde söz konusu yardımın yapıldığı tarihte memur ya da işçi olarak çalışanların sayısı ne idi? Bu sayı halen nedir?

— Bu belediyelerde yardımdan önceki son aylık ve yevmiye ödemelerinin tutarı ne kadardı. Halen ne kadardır?

D) Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Bursa, Konya, Gaziantep, Erzurum belediyelerinde sözleşmeli ya da kadrolu olarak çalıştırılan müşavir, danışman ya da uzmanlar kimlerdir?

Bunların herbirine aylık ne miktarda ödeme yapılmaktadır?

Bu müşavir, danışman yada uzmanların ihtisasları (eğitim dereceleri ve meslek ünvanları) nedir?

Her birinin işe başlama tarihleri ve son bir yıl içinde ayrılmış olanlar varsa ayrılış tarihleri nedir?

TC

Başbakanlık

12 . 12 . 1977

Parlamento İle İlişkiler

Müşavirliği

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 31 . 10 . 1977 tarih ve 01854 - 106/90 sayılı yazımız. 7/757

Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin Sayın Başbakanca yöneltiltiği «Belediyelere yapılan yardımlar ile sözleşmeli ve ya kadrolu olarak çalıştırılanlara» dair yazılı soru önergesi ile ilgili olarak İmar ve İskân Bakanlığından bu kere alınan 24 . 10 . 1977 tarih ve 699 sayılı yazının sureti ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğini saygı ile arz ederim.

Ekrem Ceyhun

Devlet Bakanı

T. C.

Belediye Başkanlığı

24 . 10 . 1977

İstanbul

Yazı İşleri Müdürlüğü

Yazı : 699

Konu : Soru önergesi Hk.

İstanbul Valiliğine

İlgi : 17 . 10 . 1977 tarih ve İl İmar Md. I. İşleri A-34-11/222/6243 sayılı yazı.

Cumhuriyet Senatosu Üyesi Sayın Hüsamettin Çelebi'nin soru önergesi 15 . 8 . 1977 gün ve Yazı İşleri Md. İfadeli 653 sayılı yazımızla cevaplandırılmıştır.

Bu kere ilgi önerenin 2 nci maddesi (B) fıkrasında söz konusu edilen hususun da açıklanması istenmektedir.

Devlet Memurları Kanuna tabi kadrolu olarak çalıştırıldığını bildirdiğimiz iki müşavir de 1 nci derece kadrolu olup 1 nci derece 4 ncü kademedeki 1 000 gösterge üzerinden brüt 12 000 TL. maaş almaktadırlar.

Bilgilerinize arz ederim.

Enver Cinkılıç
Başkan Yardımcısı
Belediye Başkanı A.

2. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Kemâl Sariibrahimoğlu'nun, Adana ili Bahçe ilçesinin Karacalı köyü içme su ihtiyacına dair soru önergesi ve Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı Turgut Yücel'in yazılı cevabı. (7/801)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Köy İşleri Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için gereğini rica ederim. Saygılarımla. 23 . 10 . 1977

Adana Senatörü
Kemâl Sariibrahimoğlu

Adana İlinin Bahçe İlçesinin Karacalı Köyü içme su ihtiyacının karşılanması için Ellek Belediyesi ile müştereken 2 nci bir boru hattı çekilmesi kararlaştırılmış ve projesi yaptırılarak bakanlığa gönderilmiştir.

Acil bir mahiyet taşıyan bu konunun bu yılın programına alınması düşünülmekte midir?

T. C.

Köy İşleri ve Kooperatifler

Bakanlığı 13 . 12 . 1977

Tetkik - Planlama ve
Koordinasyon Kurulu
Başkanlığı

Sayı : 06-05/1130

Konu : Yazılı soru önergesi.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 27 . 10 . 1977 tarih ve Cum. Sen. Gen. Sek. Kan. Müd. 13286-5981/7/801 sayılı yazımız.

Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Sayın Kemâl Sariibrahimoğlu tarafından yöneltilen ve ilgede kayıtlı yazımız ekinde Bakanlığımıza intikal ettirilmiş bulunan yazılı soru önergesi incelenmiş olup, sorulan sorunun cevabı ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Turgut Yücel
Köy İşleri ve Kooperatifler
Bakanı

Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Sayın Kemâl Sariibrahimoğlu'nun yazılı soru önergesi cevabı.

Adana İli Bahçe İlçesine bağlı Karacalı köyünün içme suyu işi ilk defa 1969 bütçe yılında ele alınmış olup, aynı yılda içme suyu getirilmiş bulunmaktadır.

Adı geçen köyün içme suyu ihtiyacının daha yeterli şekilde karşılanabilmesi için, 1978 yılı bütçesi ile YSE Genel Müdürlüğümüze tefrik edilecek ödenek imkanlarına ve işin yatırım projesinde alacağı öncelik sırasına göre 1978 mali yılında yeniden inşaat programına alınmasına çalışılacaktır.

3. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Kemâl Sariibrahimoğlu'nun, Adana ili Bahçe ilçesinin Karacalı Köyü İlkokul binasına dair soru önergesi ve Milli Eğitim Bakanı Nahit Menteşe'nin yazılı cevabı. (7/803)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Milli Eğitim Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için gereğini rica ederim. Saygılarımla. 24 . 10 . 1977

Adana Senatörü
Kemâl Sariibrahimoğlu

Adana İlinin Bahçe İlçesinin Karacalı Köyü İlkokulu binası eskimiş ve 1946 yıllarından bu yana çürümüş durumdadır. Bu durum Vilayet Fen Heyeti tarafından da tespit edilmiş bulunduğu halde bu güne kadar yeni bir okul binası yapılmamıştır. Bu yüzden yüzlerce yavru okuyamamak veya çok gayri sıhhi şartlarla okumak durumunda ve zorunda bırakılmışlardır.

Bu konuda ne gibi önlemler düşünülmektedir?

T. C.

Milli Eğitim Bakanlığı 13 . 12 . 1977

Bakanlık Müşavirliği

Sayı : 464

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 27 . 10 . 1977 tarih ve 13287-5983-7/803 sayılı yazınız. 4 . 11 . 1977 tarih ve 428 sayılı yazımız.

Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Kemâl Sariibrahimoğlu'nun yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Nahit Menteşe
Milli Eğitim Bakanı

Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Kemâl Sariibrahimoğlu'nun yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız.

Adana - Bahçe İçesi Karacah Köyü İlkokulunun durumu adı geçen İl Valiliğinden sorulmuş ve alınan cevapta, mezkur okula 1974 yılında bir ek derslik yapıldığı, okulun durumunun teknik elemanlar tarafından tetkik edilmekte olduğu ve gerekirse 1978 yılı programına alınacağı belirtilmiştir.

Nahit Menteşe

Milli Eğitim Bakanı

4. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Fethi Çelikbaş'ın, Türkiye ile AET arasında 12 Eylül 1963 tarihinde Ankara'da imzalanan ek protokola dair soru önergesi ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Oğuzhan Asiltürk'ün yazılı cevabı. (7/826)

16 Kasım 1977

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Sayın Sanayi ve Teknoloji Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delalet buyrulmasını arz ve teklif ederim.

Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye

Prof. Fethi Çelikbaş

Türkiye ile AET arasında 12 Eylül 1963'de Ankara'da imzalanan Ankara anlaşmasında öngörülen geçiş döneminin gerçekleşme şart, usul, sıra ve sürelerini tespit eden ek protokolün yürürlüğe girdiği tarihten soruma cevap verildiği tarihe kadar :

1. Türkiye'de herhangi bir sanayi yeniden kurulması ve gelişmesini, yahut da mevcut bir sanayi kalkınma planının hedeflerine göre geliştirilmesini emniyet altına almak imkanını veren 12 nci maddesi hükümünün uygulanmasını gerektiren haller olmuş mudur? Ne zaman hangi sanayi kolları için ve ne gibi tedbirler alınmıştır?

2. Aynı ek protokolün 60 nci maddesinde öngörülen korunma tedbirleri Bakanlığınız yönünden ne zaman ve hangi konularda alınmıştır? Bu alınan tedbirler neler olmuştur?

TC

Sanayi ve Teknoloji 13 . 12 . 1977

Bakanlığı

Milletlerarası İşler Dairesi

Başkanlığı

Sayı : 18/AET-X-7-919

Cumhuriyet Senatosu Genel Sekreterliğine

İlgi : 1 . 2 . 1977 tarih ve 13651-6050-7/826 sayılı yazımız.

Cumhuriyet Senatosu Üyesi Sayın Fethi Çelikbaş'ın Türkiye - AET münasebetleri ve katma protokol hükümlerinin uygulanması hakkında Bakanlığımıza yönelttiği yazılı sorusuna ait Bakanlığım görüşü aşağıda belirtilmiştir.

1. Türkiye - AET geçiş dönemi şartlarını düzenleyen katma protokolün 12 nci maddesi, listeler arasındaki mal aktarmalarından bahisle usul ve şartları izah edilmektedir. Bunun içinde 1967 yılı, AET'den yapılan ithalat esas alınmakta ve referans yılı olarak kabul edilmektedir. Bilindiği üzere referans yılı ithalatımızın % 45'ini teşkil eden sınai maddeler 22 yıllık % 55'ini teşkil eden sınai maddeler ise 12 yıllık listeye dahil edilmişlerdir. 12 yıllık listeye dahil bulunan maddeler % 10'luk indirim, 22 yıllık listeye dahil bulunan maddeler ise % 5'lik gümrük indirimi-ne tabi bulunmaktadır. Halen global indirim nispeti (1977 yılı için) 12 yıllık listede % 20, 22 yıllık listede % 10'dur. Bu nispetler katma protokolün 10 ve 11 nci maddelerinde belirtildiği üzere, indirim takvimine bağli olarak artırılabacaktır. Katma protokolün 12 nci maddesinin Türkiye'ye tanıdığı imkân çok mahdut bulunmaktadır. Maddeye göre, «Türkiye'de olmayan yeni bir işleme sanayiinin kurulup gelişmesini korumak veya mevcut bir işleme sanayiinin o sırada uygulanmakta olan Türk Kalkınma Planında öngörülen gelişmesini sağlamak amacıyla Türkiye geçiş döneminin ilk 8 yılında aşağıdaki şartlarla 12 ve 22 yıllık listeler arasında mal aktarmaları yapılabilir» denilmektedir. Buna göre mal aktarmalarının yapılabilmesi için.

a) Değişikliğin 1973 - 1981 yılları arasında 8 yıl içinde yapılması gerekmektedir.

b) Bu değişikliklerin toplamı referans yılı ithalatının % 10'unu geçmemelidir.

c) Listeler arasındaki nispet değişmemelidir.

Katma protokolün 12 nci maddesinin getirmiş olduğu şartlar milli sanayimizin gelişmesini sağlayıcı değil, aksine engelleyici hususlardır. Bu bakımdan uygulamada büyük güçlüklerle karşılaşmaktadır.

1. Liste değişikliğinin geçiş döneminin ilk 8 yılında yapılabileceği belirtilmektedir. Sekiz yıl sonra yapılması gerekecek değişiklik için bu imkân mevcut olmayacaktır. Bugün Kamu Sektörünün AET ile ilgili korunma hazırlıklarına başlandığı söylene dahi, özel sektör için aynı ifadeyi kullanmamız zor görünmektedir. Bakanlığımın özel sektörle yaptığı temaslardan alınan bilgilere göre, en büyük bir firmadan en küçük bir firmaya kadar AET rekabetini dikkate alarak ciddi bir hazırlık çalışmasının yapılmadığı müşahede edilmiştir. Bu bakımdan sekiz yıllık süre çok sınırlıdır.

2. Mal aktarmalarının tümü referans yılı ithalatının % 10'unu aşmayacaktır denilmektedir. Bu-

gün, büyük bir risk altında bulunan petrokimyasal maddelerin 12 yıllık listeden 22 yıllık listeye alınması halinde nispet % 10'u geçmektedir. Kaldı ki 12 yıllık listede mevcut birçok hassas maddenin pek yakın bir zamanda 22 yıllık listeye geçirilmesi gerekecektir. Geçiş döneminin başlangıcında bulunmamıza rağmen liste değişikliği için sanayicilerden şimdiden talepler gelmektedir. Bakanhümcü yapılan bir çalışmada 22 yıllık listeye geçirilmesi gereken maddelerin referans yılı ithalat değerleri toplamı 534 071 027 TL. dir. Bunun sektörler olarak dağılışı şöyledir.

Sektör adı	Referans yılı ithalat değeri TL.	Referans yılı ithalat için-deki %'si
Orman ürünleri	134 919	0,5
Metaller ve makine	224 456 159	10,2
Bakır, alüminyum mamulü, elektrik malzemeleri vs.	125 799 876	5,6
Petrol ürünleri	183 680 073	8,4
Toplam	534 071 027	24,7

Bakanhümcü tekliflerine, İstanbul Sanayi Odası ve özel sektöre mensup diğer firma tekliflerinin de ilâve edilmesiyle bu miktar 588 502 128 TL. nispet ise % 27,24'e baliğ olmaktadır. Yukarıda işaret edilen nispetler Türkiye'de kurulu ve mevcut sanayiler içindir. Diğer yandan 4 ncü Beş Yıllık Plan döneminde Bakanhümcü gerçekleştirilecek yatırımlar vardır ki, bunların üreteceği mamullerin çoğunda 12 yıllık listede mevcut olup, 22 yıllık listeye aktarılması gerekecektir. Bunların nispeti ise % 14,90 olup, bu şekilde referans yılı ithalat içindeki toplam nispet % 42,14'e bulunmaktadır.

3. İkinci fıkradaki mal aktarmalarının azami % 10 olarak yapılması halinde, 22 yıllık listeden 12 yıllık listeye aynı değerde mal aktarılarak listeler arasındaki dengenin muhafaza edilmesi istenmektedir. Bakanhümcü yapılan bir çalışmada karşıt mal aktarmaları için madde incelemesi yapılmış, bunun için % 0,3'lük mal grubu bulunabilmiştir. Kaldı ki, katma protokolün 12 nci maddesine göre nispet azami % 10 olarak sınırlandırılmış, karşıt aktarma için de azami % 10 şartı konulmuştur. Listeler arası denge-

nin korunma şartı olduğu sürece 12 nci maddeden faydalanmak imkânsız görünmektedir.

II - Katma protokolün 60 ncı maddesi, «Türk ekonomisinin bir faaliyet sektörünü veya dış mali istikrarını tehlikeye düşürecek ciddi bozukluklar ortaya çıkar veya Türkiye'nin bir bölgesinin ekonomik durumunun bozulması şeklinde güçlükler belirirse Türkiye gerekli korunma tedbirlerini alabilir» şeklinde ifade edilmiş aynı hak AET ye de verilmiştir. Türkiye bu maddeye dayanarak geçiş döneminin ilk 5 yılı için birçok korunma tedbirleri almıştır.

a) 1974 yılında AET lehine açılan ve toplam değeri 69 992 000 \$'a ulaşan, 1976'da global % 10'luk ilâveyle 76 000 000 \$ civarında yükselen kontenjanlardan bazıları AET rekabeti dolayısıyla kaldırılmak zorunda kalmıştır. 1975 yılında AET lehine açılan cam yünü, cam elyafı kotası, 1977 yılında ise soda kotası (Sodyum Karbonat) AET rekabetine dayanmadığı için kaldırılmıştır.

b) Bilindiği üzere Katma Protokolün 22 nci maddesine göre Türkiye, referans yılı sunai mallar ithalatının % 35'ini 1973'te, % 40'ını ise 1976'da AET ye konsolide etmiş olup bu nispet belirli bir takvime göre % 100'e baliğ olacaktır. Katma Protokola göre konsolide liberasyon listesine dahil bulunan maddeler için Türkiye hiç bir şekilde ithalâtta miktar kısıtlaması getiremeyecektir. Ancak, Türkiye bugün için % 40'luk konsolide listenin % 53'ünden fazlasındaki maddeleri, ithalâtta merci müsaadesi kaydı koyarak kısıtlama getirebilmektedir. Bu kısıtlamalar 60 ncı maddeye göre yapılmaktadır.

c) Liberasyon I listesindeki maddelerin ithalâtında, miktar kısıtlaması getirildiği takdirde AET lehine kontenjanlar açılması gerekmektedir. Ancak Türkiye, bu kabil maddeler için miktar kısıtlaması getirdiği gibi AET lehine de kontenjanları da açmaktadır. Bütün bunlar 60 ncı maddeye dayanarak yapılmaktadır.

Türkiye AET geçiş dönemi şartlarını düzenleyen Katma Protokolün, bugün için milli sanayimizin gelişmesini engelleyici mahiyettedir. Hükümet olarak Türkiye AET münasebetlerinin, kalkınma planlarımızı ve günün şartlarına uygun düşecek yeni esaslara göre yeniden tanzimi için çalışmalar yapılmıştır.

Bu çalışmalar bilindiği gibi geçen Hükümet döneminde başlanılmış, Bakanlıklararası Ekonomik Ku-

ruıda uzun müzakerelerden sonra Katma Protokolun revizesi ile ilgili bir rapor hazırlanarak Bakanlar Kuruluna sunulmuştur. Hükümetimiz mezkûr raporu inceledikten sonra Türkiye - AET münasebetlerine yeni bir şekil verilmesi hususunda Türk görüşünü tespit

edecek ve AET ile gerekli müzakerelere başlanacaktır.

Bilgilerinize arz ederim.

Oğuzhan Asiltürk
Sanayi ve Teknoloji Bakanı

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

8 NCİ BİRLEŞİM

15 . 12 . 1977 Perşembe

Saat : 15.00

I

A — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Komisyonlarda açık bulunan üyeliklere seçim.
2. — Başkanlık Divanında açık bulunan bir İdare Amirliğine seçim.

B — İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

1. — Cumhuriyet Senatosu Antalya Üyesi Reşat Oğuz ve arkadaşlarının, can güvenliği ve öğrenim öz-gürlüğü konusunda bir Genel görüşme açılmasına dair önermeleri. (8/5)

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A — HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B — TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, Kızılay altgeçidi ve çarşı yapımı inşaatıyla ilgili Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/24)
2. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, İstanbul'da Aksaray ve Sultanhamam'da vukubulan yangınlar hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/27)
3. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Niya-zî Ünsal'ın, Keban Barajı hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/50)
4. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, son altı ay içinde temeli atılan tesislere dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/53)

5. — Cumhuriyet Senatosu Balıkesir Üyesi Nejat Sarlıcalı'nın ithal edilen birkisel yağ ve margarin konusunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/63)

6. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, Adana iline bağlı bazı ilçe köylerindeki Y.S.E. ve bayındırlık hizmetlerine dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/66)

7. — Başbakanlığa bağlı Toprak ve Tarım Re-formu Müsteşarlığı tarafından hazırlanmış olan yönetmelik hakkında kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu. (10/16) (S. Sayısı : 688) (Dağıtma tarihi : 28 . 3 . 1977)

8. — Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında akdolan Kredi Andlaşması konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu. (10/23) (S. Sayısı : 702) (Dağıtma tarihi : 14 . 4 . 1977)

9. — 1975 yılı kömür üretimi, dağıtımı, müracaat ve dağıtım tarihleri hakkında kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu. (10/30) (S. Sayısı : 704) (Dağıtma tarihi : 18 . 4 . 1977)

10. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, 1 Mayıs 1977 tarihinde İstanbul Taksim Cumhuriyet Alanında meydana gelen olaylara dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/67)

11. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, 1 Ocak 1974 tarihinden sonraki teşvik belgesi imalat izni ve fiyat tespiti işlemlerine dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/68)

12. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Niya-zî Ünsal'ın, T. C. Ziraat Bankasının açtığı krediler ve bunlara bağlı harcamalar hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/69)

13. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, traktör imali, ithali ve bu hususa ilişkin kurulmuş şirket ve holdingler hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/70)

14. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, Tarım ürünlerinin taban fiyatlarının tespit ve ilanı hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/71)

15. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, sıtma ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele hususunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/72)

16. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Ni-yazi Ünsal'ın, işkence olayları hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/73)

17. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, çay üretimi ile ilgili Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/74)

18. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, sağlıkta can güvenliği konusunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/75)

19. — Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Hilmi Nalbantoğlu'nun, TKİ. Şark Linyitleri Aşkale İşletmesine dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/76)

20. — Cumhuriyet Senatosu Kocaeli Üyesi Abdullah Köseoğlu'nun yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/852) (S. Sayısı : 706) (Dağıtma Tarihi : 5 . 12 . 1977)

21. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/853) (S. Sayısı : 707) (Dağıtma Tarihi : 5 . 12 . 1977)

22. — Cumhuriyet Senatosu Afyonkarahisar Üyesi Mustafa Çelik'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/842) (S. Sayısı : 708) (Dağıtma Tarihi : 5 . 12 . 1977)

23. — Cumhuriyet Senatosu Sivas Üyesi Hüseyin Öztürk'ün yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/817) (S. Sayısı : 709) (Dağıtma Tarihi : 5.12.1977)

24. — Cumhuriyet Senatosu Sivas Üyesi Hüseyin Öztürk'ün yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/854) (S. Sayısı : 710) (Dağıtma Tarihi : 6 . 12 . 1977)

25. — Cumhuriyet Senatosu Artvin Üyesi Recai Kocaman'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/813) (S. Sayısı : 711) (Dağıtma Tarihi : 6 . 12 . 1977)

26. — Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Lütfi Doğan'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/791) (S. Sayısı : 712) (Dağıtma Tarihi : 6 . 12 . 1977)

27. — Cumhuriyet Senatosu C. Bşk. S. Üye Sabahattin Özbek'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/755) (S. Sayısı : 713) (Dağıtma Tarihi : 6 . 12 . 1977)

28. — Cumhuriyet Senatosu Gümüşhane Üyesi Ömer Naci Bozkurt'un yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/756) (S. Sayısı : 714) (Dağıtma Tarihi : 6 . 12 . 1977)

29. — Cumhuriyet Senatosu Balıkesir Üyesi Sıtkı Yırcalı'nın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/731) (S. Sayısı : 715) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

30. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Ni-yazi Ünsal'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/1132) (S. Sayısı : 716) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

31. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Ni-yazi Ünsal'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/619) (S. Sayısı : 717) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

32. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Ni-yazi Ünsal'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu, (3/986) (S. Sayısı : 718) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

33. — Cumhuriyet Senatosu C. Bşk. S. Üye Halil Tunç'un yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/1130) (S. Sayısı : 719) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

34. — Cumhuriyet Senatosu C. Bşk. S. Üye Halil Tunç'un yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/666) (S. Sayısı : 720) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

35 . — Cumhuriyet Senatosu C. Bşk. S. Üye Halil Tunç'un yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/620) (S. Sayısı : 721) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

36. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Emanullah Çelebi'nin yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/649) (S. Sayısı : 722) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

37. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mehmet Feyyat'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/651) (S. Sayısı : 723) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

38. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mehmet Feyyat'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Sena-

tosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/650) (S. Sayısı : 724) (Dağıtma Tarihi : 6.12.1977)

39. — Cumhuriyet Senatosu Anakara Üyesi Turhan Kapanlı, Kocaeli Üyesi Lütfi Tokoğlu ve Afyonkarahisar Üyesi Ahmet Karayığit'in yasama dokunulmazlıklarının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/1068) (S. Sayısı : 725) Dağıtma Tarihi : 6 . 12 . 1977)

40. — Cumhuriyet Senatosu Niğde Üyesi Abdullah Emre İleri'nin yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/956) (S. Sayısı : 726) (Dağıtma Tarihi: 9.12.1977)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

